

Структура фінансового ринку

Структура фінансового ринку — це його побудова за певними ознаками:

- **функціональною,**
- **інституціональною,**
- **сегментарною тощо.**

За економічною сутністю фінансовий ринок — це сукупність економічних відносин, пов'язаних з розподілом фінансових ресурсів, купівлею-продажем тимчасово вільних грошових коштів, цінних паперів та інших фінансових активів.

Об'єктами відносин на фінансовому ринку є грошово-кредитні ресурси, цінні папери, фінансові послуги тощо.

Суб'єктами відносин — держава, підприємства різних форм власності, фінансові інститути, окремі громадяни.

В організаційному плані фінансовий ринок — це сукупність ринкових фінансових інститутів, що супроводжують потік коштів від власників фінансових ресурсів до позичальників і виступають як суб'єкти ринку.

Основними суб'єктами ринку є:

- А) інститути позафінансової сфери** — це юридичні особи-резиденти певної держави, які займаються виробництвом різноманітних товарів та наданням послуг, включаючи і фінансові послуги. До інститутів позафінансової сфери належать промислові і сільськогосподарські підприємства, корпорації, установи, організації тощо. Основним джерелом фінансування для нефінансових інститутів виступають банківські кредити, інші види позичок, облігації та акції;
- Б) держава**, як суб'єкт, виступає на фінансовому ринку позичальником, регулярно розміщуючи на зовнішньому та внутрішньому ринках свої боргові зобов'язання, а також виконує специфічну і дуже важливу функцію — регулювання фінансового ринку. Державний сектор пов'язаний з усією економічною системою через податки, державні закупівлі і через позики;
- В) населення**, як суб'єкт, виконує на ринку роль інвестора під час придбання цінних паперів або запозичуючи кошти на кредитному ринку. У країнах з розвиненою ринковою економікою близько 70% населення вкладає кошти в різноманітні фінансові активи
- Г) фінансові інститути**, як суб'єкти фінансового ринку, представлені комерційними банками, кредитними спілками, пенсійними фондами, страховими та інвестиційними компаніями, біржами тощо.
-

ПРОФЕСІЙНІ УЧАСНИКИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Основні сегменти фінансового ринку	Фінансові інститути та інститути інфраструктури	Вид діяльності
Грошовий	Комерційні банки, кредитні спілки, брокерські контори, дисконтні компанії	Розрахунково-касове обслуговування, надання діяльності
Кредитний	Банки, фінансові корпорації, іноземні кредитори та позичальники	Середньострокове та довгострокове кредитування
Цінних паперів	Банки, ІСІ, депозитарії, реєстратори, фондові біржі, зберігачі, корпорації-емітенти, інституційні інвестори, саморегулюючі організації, торгово-інформаційні системи, рейтингові агентства, клірингові палати, брокерські та дилерські контори	Організація випуску та розміщення цінних паперів, ведення реєстрів власників цінних паперів, здійснення
Валютний	Банки та брокерські контори, валютні біржі, міжнародні організації та їх філії, офіційні представництва, фінансові корпорації	Обмінні (конверсійні) операції, кредитно-депозитні та інші операції, пов'язані з обслуговуванням зовнішніх
Фінансових послуг	Банки; страхові, інвестиційні, інноваційні, факторингові, лізингові та інші компанії; брокерські та дилерські контори; депозитарні установи; довірчі товариства; фірми: консалтингові, аудиторські, інформаційні; фонди: благодійні, гарантування вкладів, недержавні пенсійні; ломбарди та ін.	Надання переліку послуг відповідно до виду діяльності

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТА АКТИВИ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ

Фінансові інститути	Джерела фінансових ресурсів	Фінансові активи
Депозитні інститути		
Комерційні банки	Депозити	Кредити, цінні папери
Ощадні банки	Депозити	Заставні
Ощадні і кредитні асоціації	Депозити	Заставні
Кредитні спілки	Депозити	Споживчі кредити
Недепозитні інститути		
Страхові компанії	Страхові внески	Цінні папери
Інвестиційні компанії	Акції, інвестиційні сертифікати	Цінні папери
Пенсійні фонди	Внески учасників	Цінні папери

Суб'єктів фінансового ринку, які формують його структуру, також можна класифікувати за формою та функціями.

За формою: господарчі суб'єкти; домашні господарства; держава; місцеві органи влади.

За функціями: емітенти; інвестори; інституційні інвестори; фінансові посередники; інститути інфраструктури ринку тощо.

Основними суб'єктами більшості сегментів фінансового ринку є:

- **емітенти** — це ті, хто випускає цінні папери в обіг; в основному це юридичні особи, які від свого імені випускають цінні папери і зобов'язуються виконувати обов'язки, що випливають з умов їх випуску
 - **інвестори** — це особи, які вкладають свої кошти в діяльність інших суб'єктів ринку, купуючи певні фінансові активи, з метою отримання доходу
 - **фінансові посередники** — найбільш представлена група фінансових інститутів, яка об'єднує банківську систему, небанківські та контрактні фінансові інститути, інвестиційно-кредитні фінансові інститути, які акумулюють кошти індивідуальних інвесторів і використовують їх для інвестування або кредитування, також надають посередницькі послуги у процесі здійснення операцій з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами.
-

Класифікація фінансових ринків

КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

№ з/п	Ознаки класифікації	Сегменти фінансового ринку
I	За терміном обігу фінансових активів	<ul style="list-style-type: none"> • ринок грошей • ринок капіталів
II	За видами фінансових активів, що обертаються на ринку	<ul style="list-style-type: none"> • ринок цінних паперів • валютний ринок • ринок фінансових послуг • ринок золота та інших дорогоцінних металів і каменів • ринок нерухомості та ін.
III	За умовами обертання фінансових активів	<ul style="list-style-type: none"> • первинний • вторинний
IV	За організаційними формами	<ul style="list-style-type: none"> • біржовий (організований) • позабіржовий (неорганізований)
V	За швидкістю реалізації угод	<ul style="list-style-type: none"> • з негайною (терміновою) реалізацією — ринок СПОТ • з реалізацією угод в майбутньому — ринок СВОП
VI	За умовами передачі фінансових активів у користування	<ul style="list-style-type: none"> • ринок позикового капіталу • ринок акціонерного капіталу
VII	За регіональною ознакою	<ul style="list-style-type: none"> • місцевий • регіональний • національний • світовий (міжнародний)

-
- На ринку грошей здійснюються операції з купівлі- продажу фінансових активів з терміном обертання до одного року: короткострокові казначейські зобов'язання, ощадні (депозитні) сертифікати, векселі, різні види короткострокових облігацій тощо.
 - Ринок капіталів — це ринок, що призначений для довгострокового інвестування коштів в основний капітал; на цьому ринку здійснюються операції купівлі-продажу фінансових інструментів з терміном обертання більше одного року.
 - Ринок цінних паперів — це система економічних і правових відносин, пов'язаних із випуском та обігом цінних паперів. Об'єктом купівлі-продажу виступають усі види цінних паперів, емітованих підприємствами, різними фінансовими інститутами, державою.
 - Валютний ринок — це механізм, за допомогою якого встановлюються правові та економічні взаємовідносини між споживачами і продавцями валюти, валютних цінностей, між учасниками міжнародних розрахунків з приводу валютних операцій, зовнішньої торгівлі, надання фінансових послуг, здійснення інвестицій та інших видів діяльності, які вимагають обміну і використання різних іноземних валют.
-

-
- Ринок фінансових послуг — це сфера діяльності учасників ринків фінансових послуг з метою надання та споживання певних фінансових послуг. Об'єктом купівлі-продажу виступає специфічний фінансовий товар — послуга, що має ціну та відповідні характеристики.
 - Ринок золота та інших дорогоцінних металів і каменів — це ринок, на якому фінансовими активами, що обертаються, є золото, платина, срібло, дорогоцінні камені та інші матеріальні цінності.
 - Ринок нерухомості — сегмент фінансового ринку, який розглядається як галузь вкладення капіталу в об'єкти нерухомості з метою отримання прибутку або ж з метою придбання нерухомості в особисту власність. Основними операціями на ринку нерухомості є іпотека, купівля-продаж
 - Біржовий (організований) ринок — найрозвиненіша форма регулярно функціонуючого ринку, який діє за визначеними правилами, встановленими спеціальними фінансовими установами: банками, ломбардами та фінансовими біржами (валютною, фондовою, дорогоцінних металів і каменів тощо).
-

-
- Позабіржовий (неорганізований) ринок — ринок, на якому діють так звані торгово-інформаційні системи. Учасники таких систем — фінансові посередники — мають змогу ознайомитись із попитом-пропозицією на фінансові активи та укласти угоди з тими посередниками, пропозиції яких їх зацікавляють; правила торгівлі регулюють не всі сторони процесу торгівлі, купівля-продаж цінних паперів відбувається поза біржою.
 - Ринок з негайною (терміною) реалізацією угод («ринок спот») — ринок, на якому угоди здійснюються за короткий термін (як правило, до 3-х днів) і потребують негайної оплати;
 - Ринок з реалізацією угод в майбутньому («ринок своп») — це ринок, предметом обігу, на якому є фондові, валютні, товарні деривативи. (Деривативи — це договори, вартість яких залежить від вартості цінних паперів: опціони, ф'ючерси, варанти).
-

-
- Ринок позикового капіталу — це ринок, ресурси якого передаються на умовах позики на визначений термін та під процент за допомогою боргових цінних паперів або кредитних інструментів; на ринку акціонерного капіталу кошти вкладаються на невизначений термін.
 - Місцевий фінансовий ринок, представлений операціями комерційних банків, страхових компаній, неорганізованих торгівців цінними паперами з їх контрагентами — місцевими господарюючими суб'єктами, недержавними пенсійними фондами, населенням;
 - Регіональний місцевий ринок — функціонує в межах області (республіки) і поряд з місцевими неорганізованими ринками включає систему регіональних фондових і валютних бірж;
 - Національний фінансовий ринок — включає всю систему фінансових ринків держави, їх видів і організаційних форм.
 - Світовий (міжнародний) фінансовий ринок — це складова частина світової фінансової системи, в якій інтегровані національні фінансові ринки держав з відкритою економікою.
-

ТРАКТУВАННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК» ЗАРУБІЖНИМИ ТА ВІТЧИЗНЯНИМИ ВЧЕНИМИ

«Світовий фінансовий ринок — це частина ринку позичкових капіталів, де переважно здійснюється емісія, купівля- продаж цінних паперів, у тому числі в євровалютах, і включає світовий грошовий ринок, світовий ринок капіталів і світовий фінансовий ринок»

«.. це грошові відносини, що складаються в процесі купівлі-продажу фінансових активів під впливом попиту та пропозиції на позичковий капітал, рух якого втілюється в цінних паперах»

«це сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності»

«...це ринок, на якому визначаються попит і пропозиція на різноманітні фінансові інструменти»

Таким чином фінансовий ринок — це складна економічна система, що є:

- ✓ сферою прояву економічних відносин при розподілі доданої вартості та її реалізації шляхом обміну грошей на фінансові активи;
 - ✓ сферою прояву економічних відносин між продавцями і покупцями фінансових активів;
 - ✓ сферою прояву економічних відносин між вартістю і споживчою вартістю тих товарів, що обертаються на цьому ринку.
-